

DATOS IDENTIFICATIVOS

Fonética e fonoloxía do galego

Materia	Fonética e fonoloxía do galego			
Código	V01G160V01604			
Titulación	Grao en Estudos de Galego e Español			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Fernandez Salgado, Xose Antonio			
Profesorado	Fernandez Alvarez, Manuel Santiago Fernandez Salgado, Xose Antonio			
Correo-e	xsalgado@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia pretende que o alumnado reflexione sobre a compoñente fónica da lingua galega. Pártese da delimitación e caracterización das dúas disciplinas que a estudan, Fonética e Fonoloxía, e abórdase logo a descrición do sistema vocálico galego, tónico e átono, a sílaba e os ditongos, o sistema consonántico, para rematar no nivel suprasegmental con todo o referido á prosodia. Dedícase especial atención á mellora da fonética e da prosodia do alumnado, alí onde son máis apreciadas as interferencias do castelán, coa proposta de actividades de carácter oral, tanto de reprodución como de identificación de sons.			

Competencias de titulación

Código	
A1	Dominar a comunicación cos e coas falantes das linguas de estudo no grao, en diferentes contextos sociais, profesionais e culturais, desenvolvendo a capacidade de comprensión e expresión oral e escrita, con tolerancia cara á diversidade social e cultural como resultado de defender os dereitos fundamentais de igualdade social, de xénero, de raza e de orientación sexual, e os valores propios da democracia e a cultura da paz.
A3	Abarcar os fundamentos teóricos e aplicados que ofrecen os diferentes paradigmas lingüísticos, así como sintetizar, relacionar e describir as literaturas española, galega e lusófona nos seus distintos ámbitos culturais e sociais, períodos, xéneros e movementos
A7	Participar en debates e actividades de grupo, e organizalos desenvolvendo un pensamento autónomo e crítico con respecto ás posicións alleas e á tolerancia cara á diversidade social e cultural que se expresa nas linguas e literaturas en cuestión.
A9	Planificar, estruturar e desenvolver ensaios escritos e presentacións orais en español e en galego, formulando hipóteses cunha metodoloxía apropiada para transmitir ideas eficaces, de acordo coas convencións académicas, e argumentando os razoamentos expostos.
A13	Ser competente para utilizar as novas tecnoloxías como recurso metodolóxico, de investigación, didáctico e de comunicación
B5	Que o alumnado desenvolvese aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Identificar, reproducir e describir os sons do galego.	A1
Interpretar procesos de variación e cambio fonéticos e fonolóxicos en galego.	A3
Transcribir fonoloxica e foneticamente textos do galego de diferente tipo.	A3
Coñecer e aplicar os conceptos, técnicas e métodos de análise da compoñente fónica da lingua galega, e presentar o seu resultado tanto oralmente como por escrito, seguindo as convencións académicas.	A9 B5 A13

Contidos	
Tema	
I. A análise fonética e fonolóxica do galego	1. Fonética e Fonoloxía: definición e caracterización. Sons, fonemas e grafías. A transcripción dos sons: os alfabetos fonéticos (AFI e RFE). 2. Fonética da lingua galega. Subdisciplinas: fonética acústica (a resonancia, a duración, a frecuencia, os formantes, os espectrogramas...), fonética articulatória (o aparello fonador, a produción de voz...) e fonética auditiva. Descrición articulatória e acústica dos sons lingüísticos do galego. 3. Fonoloxía estrutural da lingua galega. Os fonemas. Delimitación e definición. Segmentación e conmutación. Oposición e trazos distintivos. Neutralización e arquifonemas.
II. O sistema vocálico	1. A posición tónica: fonemas e realización. Contextos en que aparece /E, e, O, o/. Fenómenos de variación e interferencia. 2. A posición átona. As vogais pretónicas /E, O/. A realización das vogais en posición átona final. Fenómenos de variación: de modificación, de adición e de supresión.
III. A sílaba. Ditongos, tritongos e hiatos	1. A sílaba: concepto, estrutura e tipos. 2. Ditongos, tritongos e hiatos: definición e caracterización. Fenómenos de variación.
IV. O sistema consonántico	1. Estrutura do sistema do galego común e outros sistemas. 2. Fenómenos de variación nas consoantes oclusivas (os grupos cultos, a gheada), nas sibilantes (o seseo, o rotacismo, a aspiración), nas nasais, nas líquidas (o ieísmo), nas vibrantes (metátese).
V. A prosodia do galego	1. A fonética sintáctica: o sandhi externo. Resultados de encontros de vogal + vogal, consoante + vogal e consoante + consoante: fenómenos máis frecuentes. 2. O acento e a entoación.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	20	40	60
Traballos tutelados	3.5	21	24.5
Actividades introdutorias	1	2	3
Eventos docentes e/ou divulgativos	0	1	1
Sesión maxistral	19	38	57
Probas de resposta curta	2	0	2
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Outras	0.5	0	0.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	O docente entregará actividades en que se formulan problemas e /ou exercicios relacionados cos contidos da materia, que complementan as leccións maxistras. Préstase unha especial atención á transcripción e ó comentario fonéticos de textos de diferente tipo e rexistro. Naqueles casos en que o profesor entregue previamente os exercicios, recoméndase que o/a alumno/a os traia traballados.
Traballos tutelados	Actividades prácticas. Os/as alumnos/as realizarán pequenos traballos de investigación dirixidos polo docente e recibirán asesoramento tanto sobre a forma coma sobre o contido.
Actividades introdutorias	Son actividades encamiñadas a tomar contacto co alumnado para expoñer os obxectivos, as principais tarefas do curso e a bibliografía da materia.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Son horas dedicadas polo alumnado a acudir a conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates etc. realizados por relatores/as de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.
Sesión maxistral	Son as horas que o docente dedica a expoñer os contidos da materia e as directrices e bases teóricas dos traballos, exercicios, comentarios e transcripcións fonéticas que deberá facer o alumnado. Recoméndase que cando o profesor facilite por adiantado fotocopias ou outro material o alumnado traia previamente traballado ese material.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición

Sesión maxistral	O docente terá titorías individualizadas ou en pequeno grupo cando así o requira o alumnado en canto ás directrices que debe seguir nos traballos guiados, na preparación das exposicións orais en clase ou nos comentarios dos erros cometidos nas transcripcións fonéticas que se manden entregar como parte da avaliación.
Resolución de problemas e/ou exercicios	O docente terá titorías individualizadas ou en pequeno grupo cando así o requira o alumnado en canto ás directrices que debe seguir nos traballos guiados, na preparación das exposicións orais en clase ou nos comentarios dos erros cometidos nas transcripcións fonéticas que se manden entregar como parte da avaliación.
Traballos tutelados	O docente terá titorías individualizadas ou en pequeno grupo cando así o requira o alumnado en canto ás directrices que debe seguir nos traballos guiados, na preparación das exposicións orais en clase ou nos comentarios dos erros cometidos nas transcripcións fonéticas que se manden entregar como parte da avaliación.

Avaliación		
	Descrición	Cualificación
Resolución de problemas e/ou exercicios	Durante o curso, o docente especificará que actividades prácticas das propostas son avaliábeis. Especificamente, o estudante deberá entregar a transcripción fonética estreita de 4 textos propostos polo docente. Tamén se valorará a participación activa na resolución das outras actividades.	15
Traballos tutelados	O profesor proporá un ou varios pequenos traballos de investigación guiados, como poden ser a gravación, transcripción e comentario dun texto oral, comentario de espectogramas... Valorarase a súa correcta resolución tanto nos contidos coma na presentación do que debe ser un texto académico.	20
Sesión maxistral	Valorarase a asistencia ás clases sempre e cando sexa máis do 80% delas.	5
Probas de resposta curta	Realizaranse unha ou varias probas escritas de resposta curta ó longo do cuadrimestre sobre os contidos teórico-prácticos da materia. Esta proba pode coincidir no mesmo día que as probas de resposta longa.	25
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Realizaranse unha ou varias probas escritas con preguntas de resposta longa de tipo comentario e de desenvolvementos sobre os contidos teórico-prácticos da materia. Esta proba pode coincidir no mesmo día que as probas de resposta curta.	25
Outras	Realizarase unha proba oral na que o estudante deberá demostrar que domina o estándar fónico galego, sobre todo os trazos fónicos individualizadores do galego. Será necesario superar esta proba para aprobar a materia.	10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Existen dous sistemas de avaliación da materia:

a) **Avaliación continua**, para o alumnado que asista regularmente ás clases presenciais (arredor do 80% de asistencia) e realice e entregue as tarefas de avaliación indicadas polo profesor. A puntuación final obterase da suma das porcentaxes das puntuacións expresadas arriba. De non superar algunha das actividades que se avalían, o profesor poderá mandar repetilas para corrixilas. En todo caso, o alumno polo menos deberá ter aprobado os apartados de "Probas escritas de resposta longa e curta"; de non superar esas probas escritas, o alumnado poderá recuperar só as partes suspensas nun exame escrito ó final do curso (maio/xuño), ou no seu caso no exame da convocatoria de xullo. A final do curso tamén se realizará un exame oral individual, que o alumnado deberá superar para aprobar a materia. Se por causa xustificada algún alumno/a non pode cumprir a condición de asistencia do 80% deberá comunicarllo ó docente que poderá habilitar outras actividades compensatorias. No caso de que o/a alumno/a renuncie á avaliación continua ou incumpra as condicións esixidas para a avaliación continua pasará a ser avaliado polo sistema b) de "Avaliación única".

b) **Avaliación única**. O alumnado que non opte polo sistema de "avaliación continua", para superar a materia deberá examinarse sobre todos os contidos da materia cun **exame final único** na convocatoria de maio/xuño, na data que dispoña a Facultade. Este exame constará de dúas partes: **unha escrita e outra oral**; o alumno/a deberá superar obrigatoriamente esta última para aprobar a materia. De non superar este exame, o/a alumno/a deberá volver examinarse por medio doutro exame final único (escrito e oral) na convocatoria oficial de xullo na data que dispoña a Facultade. Os/as alumnos/as que opten por este sistema poderán asistir ás aulas e ser atendidos nas titorías cando o solicitaren.

Bibliografía. Fontes de información

Guía bibliográfica

BILEGA, *Bibliografía informatizada da lingua galega*. Centro de Investigacións Ramón Piñeiro (CILL-RP), <<http://www.cirp.es>>

Gramáticas galegas con parte de Fonética e Fonoloxía

Álvarez, R., X.L. Regueira & H. Monteagudo (1986): "Fonética e fonoloxía", en *Gramática galega*. Vigo: Galaxia, 11-46.

Álvarez, R. e Xove, X. (2002): "Fonética e fonoloxía", en *Gramática da lingua galega*. Vigo: Galaxia, 23-47

Freixeiro Mato, X. R. (1998): *Gramática da lingua galega*. v. 1: *Fonética e Fonoloxía*. Vigo: A Nosa Terra.

Bibliografía básica

NOTA: Nas aulas darase unha bibliografía máis específica sobre fenómenos fonéticos particulares do galego e indicacións das lecturas recomendadas.

Asociación Fonética Internacional (1999). *Handbook of the International Phonetic Association: A guide to the use of the International Phonetic Alphabet*. Cambridge: Cambridge University Press.

Fernández Planas, Ana (2005): *Así se habla. Nociones fundamentales de fonética general y española. Apuntes de catalán, gallego y euskara*. Barcelona: Horsori Editorial.

Fernández Rei, Francisco / Hermida Gulías, Carme (eds.) (1996): *A nosa fala: bloques e áreas lingüísticas do galego*. 1. vol. + 3 casetes. Santiago: Consello da Cultura Galega.

Fernández Rei, Francisco (dir.), *Arquivo do Galego Oral*, en <<http://ilg.usc.es/ago/>>.

Martínez Celdrán, Eugenio (2002): *Introducción á fonética: o son na comunicación humana*. Vigo: Galaxia.

Martínez Celdrán, E. e Ana M. Fernández Planas (2007): *Manual de fonética española. Articulaciones y sonidos del español*. Barcelona: Ariel.

Regueira Fernández, X.L. (coord.) (1998): *Os sons da lingua*. Vigo: Xerais.

Regueira, X. L. [2004], "Fonética". *Gran Enciclopedia Galega*, vol. 18, Lugo, El Progreso / Diario de Pontevedra, 182-186.

Regueira, X. L. (2005), "Estándar oral". En Rosario Álvarez, Henrique Monteagudo (eds.): *Norma lingüística e variación: unha perspectiva desde o idioma galego*. Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega, 69-95.

Regueira, X.L. (2009): "Cambios fonéticos e fonolóxicos no galego contemporáneo". *Estudos de Lingüística Galega*, nº 1, 147-167.

Regueira, X.L. (2010): *Dicionario de pronuncia da lingua galega*. Instituto da Lingua Galega / Real Academia Galega.

Veiga, Amable (1976): *Fonología gallega*. Valencia: Bello.

Recomendacións

Outros comentarios

Para poder seguir a materia cómpre ter un coñecemento oral activo elevado de lingua galega.
